

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ДЕРИКОЛЕНКО ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 005.342:334.716(043.3)

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВЕНЧУРНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Суми – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Сумському державному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий консультант: доктор економічних наук, професор
Божкова Вікторія Вікторівна,
Сумський державний університет,
професор кафедри маркетингу та управління
інноваційною діяльністю

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Захарченко Віталій Іванович,
Одеський національний політехнічний університет,
професор кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності;

доктор економічних наук, професор
Перерва Петро Григорович,
Національний технічний університет «ХПІ»,
декан економічного факультету;

доктор економічних наук, професор
Чухрай Наталія Іванівна,
Національний університет
«Львівська політехніка»,
проректор з наукової роботи.

Захист відбудеться «___» вересня 2017 р. о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.051.01 Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2, корпус М, ауд. 412.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Сумського державного університету (40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2).

Автореферат розісланий «___» серпня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Є.І. Нагорний

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку України відбувається формування нового економічного мислення, яке базується на нових знаннях і нових реаліях. Наука перестає бути цікавою як носій традиційних, раніше накопичених знань. Яскраві, науково обґрунтовані ідеї, зрозумілі, практично реалізуемі механізми господарювання – це те, чого очікують нині підприємці від науковців. З іншого боку, лише завдяки інноваційній діяльності можливий стрімкий прорив і в науці, і в практиці. Інновації потребують значних фінансових коштів, що стає на заваді їх впровадження і є можливим завдяки залученню спеціальних механізмів, у першу чергу, венчурів.

Ключовою роллю, яку має відігравати венчурна діяльність, є вирішення нагальних завдань виходу з кризових станів (які все частіше руйнують світову економічну систему) та проблем перспективного розвитку (розуміння важливості якого є очевидним).

Вітчизняними та закордонними науковцями обґрунтовано теоретичні засади та висвітлено практичні аспекти венчурної діяльності (у т.ч. оцінки та урахування притаманних їй ризиків), як організаційно і економічно складної системи, багато проблем якої є дискусійними та потребують глибокого наукового вивчення.

Враховуючи те, що сучасні теорії управління сформульовані для постіндустріальної стадії американського і західноєвропейського конкурентного капіталізму, орієнтованого на домінування фінансових ринків, першочерговим є дослідження проблем венчурного капіталовкладення, окремі аспекти якого в Україні досліджують такі науковці, як Антонюк Л.Л., Варналій З.С., Геєць В.М., Захарченко В.І., Мочерний С.В., Перерва П.Г., Петруня Ю.С., Покропивний С.Ф., Поручник А.М., Чухно А.А., Чухрай Н.І. та інші.

Питанням оцінки ефективності діяльності підприємств присвячена велика кількість наукових робіт (Балацького О.Ф., Мельника Л.Г., Мішеніна Є.В., Вішеніна Д., Комарова А., Крупа К., Теліженка О.М., Телетова О.С. та інших) і урахування ризиків широко відображене в працях вітчизняних і закордонних науковців (Бачкаї Т., Віннікова А.П., Вітлинського В.В., Грабового П.Г., Гар С., Наконечно-го С.І., Койлі Б., Крістофер Л. Кальпа, Ілляшенка С.М., Лапусти М.Г., Месена Д., Міко Д., Шаршукової Л.Г., Райзберга Б.А., Райс Т., Петрової С.Н., Полтавцева С.І., Філіппа Дж. та інших), але оцінка ефективності і урахування ризиків в діяльності венчурних підприємств – вузькоспеціалізований напрям наукових досліджень, який вимагає додаткового поглибленого опрацювання.

Разом з тим, серед вітчизняних наукових досліджень практично відсутні фундаментальні комплексні роботи щодо теорії венчурної діяльності промислових підприємств, її методологічних засад та впливу на інноваційні процеси зокрема й на прискорення соціально-економічного розвитку в цілому. Праці, присвячені аналізу організаційно-економічних відносин, проблем, що виникають в процесі функціонування венчурного капіталу, ефективності венчурної форми фінансування не розкривають в повній мірі сутності діалектичних особливостей, змісту, структури та закономірностей і тенденцій розвитку венчурної діяльності, її інституційного середовища.

Таким чином, незважаючи на наявність окремих досягнень науковців, зберігається фрагментарність і нестійкість загального прогресу наукових досліджень в цій сфері, що й обумовлює актуальність обґрунтування фундаментальних основ венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств, їх теоретичної і практичної значущості.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в руслі Концепції науково-технологічного та інноваційного розвитку України (Постанова ВР України № 916-XIV від 13.07.1999 р.), Концепції розвитку національної інноваційної системи (Розпорядження КМ України від 17.06.2009 р. № 680-р), державних і регіональних програм і тем досліджень (зокрема, «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів», Постанова ВР України № 965-VI від 17.02.2009 р.). Тематика дисертаційного дослідження відповідає державним бюджетним, господарсько-договірним темам, а також ініціативним дослідженням кафедри економіки та бізнес-адміністрування й кафедри маркетингу та управління інноваційною діяльністю Сумського державного університету. Дисертант брав участь як співавтор у виконанні цих тем і програм, підготовці відповідних звітів, зокрема таких фундаментальних та прикладних тем:

- «Формування механізму просування продукції на ринку» (№ ДР 0112U008147), де автором запропоноване визначення та наведено основні елементи господарського механізму венчурної діяльності;

- «Дослідження маркетингового середовища та інфраструктури промислових підприємств» (№ ДР 0112U008149), де автором досліджено інфраструктуру венчурної діяльності в Україні;

- «Фундаментальні основи управління розвитком інноваційної культури промислових підприємств» (№ ДР 0115U000687), де автором досліджено патентну діяльність як елемент інноваційної культури підприємств;

- «Розробка фундаментальних основ маркетингової політики підприємств в умовах ринкової економіки» (№ ДР 0115U001004), де автором досліджено теоретичне підґрунтя визначення етапів життєвого циклу венчурних підприємств;

- «Фундаментальні основи формування екологічно орієнтованих механізмів реалізації соціально-економічного потенціалу в умовах інформаційного суспільства» (№ ДР 0111U002149), де автором досліджено особливості стратегії інноваційної експансії;

- «Дослідження проблем та перспектив інноваційного зростання вітчизняної економіки» (№ ДР 0116U006360), де автором систематизовано детермінанти розвитку венчурної діяльності промислових підприємств в Україні;

- «Розроблення фундаментальних основ відтворювального механізму "зеленої" економіки в умовах інформаційного суспільства» (№ ДР 0115U000684), де автором досліджено сутність господарського механізму.

Автор також був співвиконавцем фундаментальної теми за грантом Президента України «Формування мотиваційних механізмів дематеріалізаційних та енергоєфективних змін національної економіки» (№ Ф66/12689), де запропонував систематизацію інфраструктурних інститутів за видами послуг, які вони надають, за

трьома групами: фінансово-кредитні установи, організаційно-технічні суб'єкти господарювання, інформаційно-аналітичні фірми і організації, до кожної з яких віднесено певних суб'єктів (у т.ч. з новітніми формами господарювання).

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є розроблення та наукове обґрунтування теоретико-методологічних засад, методичних підходів та практичних рекомендацій щодо венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств у контексті їх інноваційного розвитку. Для досягнення поставленої мети було визначено та вирішено комплекс завдань:

- дослідити особливості венчурної діяльності промислових підприємств в Україні, виявити закономірності, визначити перспективи й напрямки її розвитку;
- обґрунтувати концептуальні основи економічних рішень для вітчизняних промислових підприємств на засадах венчурної діяльності;
- виявити стійкі методологічні особливості та розробити теоретико-методологічні засади венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств;
- розкрити сутність основних понять і категорій венчурної діяльності, систематизувати та поглибити їх зміст;
- дослідити особливості венчурного фінансування, як одного зі способів небанківських інститутів інвестування, та поглибити теоретико-методичний підхід до управління венчурними ризиками промислових підприємств;
- поглибити теоретико-методологічний підхід до формування господарського механізму венчурної діяльності промислових підприємств;
- розвинути методичний підхід до прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо відбору венчурних проектів;
- обґрунтувати методичний підхід до побудови економіко-математичної моделі оцінки венчурних проектів;
- розробити методичний підхід до формалізації процесу розробки/вибору стратегій для венчурних підприємств;
- обґрунтувати теоретико-методологічний підхід до розроблення стратегії прориву промислового підприємства;
- поглибити теоретико-методичний підхід до аналізу та оцінки ризиків венчурної діяльності;
- дослідити та систематизувати принципи венчурної діяльності підприємств;
- розширити класифікацію венчурних стратегій;
- визначити пріоритетні напрямки та запропонувати ефективні заходи удосконалення бізнес-моделі венчурної діяльності промислових підприємств;
- дослідити класифікації інфраструктурних суб'єктів венчурного бізнесу та систематизувати їх за видами послуг, які вони надають.

Об'єктом дослідження є теоретичні та методологічні засади венчурної діяльності на промислових підприємствах.

Предметом дослідження є комплекс системних зв'язків і економічних відносин, які виникають між суб'єктами венчурної діяльності.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є діалектичний метод наукового пізнання, загальнонаукові принципи проведення комплексних досліджень, фундаментальні положення сучасної економічної теорії,

маркетингу, концептуальні положення управління інноваційною діяльністю, законодавчі та нормативні документи з врегулювання економічної та венчурної діяльності підприємств. Для вирішення завдань дослідження були використані: ретроспективний аналіз – при структуризації еволюційних особливостей венчурної діяльності в провідних країнах світу і в Україні; порівняльний аналіз – при дослідженні відмінних характеристик венчурної діяльності промислових підприємств, при аналізі її інфраструктурного забезпечення; статистичний та факторний аналізи – при дослідженні детермінант венчурної діяльності промислових підприємств; методи системного і фактологічного аналізу – при виявленні закономірностей розвитку венчурних промислових підприємств; системно-структурний аналіз – при визначенні класифікаційних ознак та видів венчурних підприємств, етапів їх розвитку; абстрактно-логічний аналіз – при розробці концептуальної моделі венчурного фінансування; економіко-математичне моделювання – при формуванні моделі венчурної діяльності; системно-функціональний – при дослідженні концептуальних основ стратегії прориву промислових підприємств та сутнісних характеристик і структурних складових господарського механізму венчурної діяльності промислових підприємств; аналізу і синтезу – при обґрунтуванні методологічних аспектів венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств.

Всі використані методи дослідження, що забезпечують достовірність отриманих результатів та висновків, є відомими і доцільність їх застосування обґрунтовується сучасними науковими практиками.

Інформаційною базою дослідження є зібрані, опрацьовані і узагальнені особисто автором первинні матеріали, які характеризують венчурну діяльність промислових підприємств, офіційні матеріали Державного комітету статистики України та Обласного управління статистики в Сумській обл., законодавчі та нормативні акти Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні важливої науково-прикладної проблеми розроблення та наукового обґрунтування теоретико-методологічних засад, методичних підходів та практичних рекомендацій щодо венчурної діяльності промислових підприємств. Найбільш вагомими результатами роботи, які мають наукову новизну, такі:

вперше:

- розроблено концептуальні та теоретико-методологічні засади венчурної діяльності промислових підприємств, в основу яких покладено нову ідеологію вирішення комплексу економічних та інноваційних проблем розвитку України та специфічний інструментарій, що враховує відповідні закономірності та причинно-наслідкові зв'язки і базується на системі категорій і понять, принципів, методів та алгоритмів, притаманних даній діяльності;

- обґрунтовано концепцію економіки прориву промислового підприємства, під якою запропоновано розуміти таку систему заходів в умовах ринкової вільної інноваційної конкуренції, яка базується на впровадженні нових ідей та ділової

ініціативи, що забезпечує підтримку інвестицій у нові бізнеси та стратегічно важливі напрямки діяльності для промислового підприємства;

- обґрунтовано теоретико-методологічний інструментарій розроблення та реалізації стратегії прориву промислового підприємства, під якою запропоновано розуміти генеральну, комплексну програму дій для всіх рівнів управління підприємством (корпоративного, бізнесового та товарного рівня), яка спрямована на реалізацію таких стратегічно важливих напрямків його розвитку, що пов'язані зі зміною його місії та організаційної структури управління, переформатуванням бізнес-портфеля;

- обґрунтовано і запропоновано методичний підхід до побудови економіко-математичної моделі оцінки венчурних проєктів, яка задовольняє вимогам одночасно і інвестора і підприємця та дозволяє оптимізувати вибір венчурних проєктів на основі врахування економічних, технічних та інших груп показників (у т.ч. за рахунок розширення переліку коефіцієнтів); модель має універсальний характер, завдяки можливості врахування (через систему чинників та показників) конкретних умов господарювання малих, середніх та великих підприємств, а також відмінностей їх участі у венчурній діяльності;

- запропоновано і обґрунтовано методичний підхід до формалізації процесу розробки/вибору стратегій для венчурних підприємств в частині врахування особливостей венчурної, інноваційної та інвестиційної складових цієї діяльності, а також всіх видів ризиків, притаманних господарській діяльності в цілому;

удосконалено:

- теоретико-методичний підхід до управління венчурними ризиками промислових підприємств, що на відміну від існуючих, базується на поєднанні чинників суб'єкта і об'єкта венчурної діяльності та дозволяє враховувати специфічні/особливі ризики на різних етапах розвитку: венчурного ринку, товарного ринку та самого підприємства;

- методичний підхід до прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо відбору венчурних проєктів, який на відміну від існуючих базується на використанні семантичного диференціалу і дозволяє порівнювати показники альтернативних проєктних рішень, що дає змогу у т.ч. визначати їх відповідність певним обмеженням і на цій основі приймати оптимальне рішення;

- теоретико-методологічний підхід до формування господарського механізму венчурної діяльності, який на відміну від існуючих включає систему інструментарію (економічного, організаційного, мотиваційного, ін.), що дає змогу деталізувати та враховувати інноваційні, інвестиційні, ризикові та організаційні особливості венчурної діяльності;

дістали подальшого розвитку:

- систематизація інфраструктурних суб'єктів венчурної діяльності за видами послуг, які вони надають, за трьома групами: фінансово-кредитні, організаційно-технічні, інформаційно-аналітичні, до кожної з цих груп віднесено певні суб'єкти (у т.ч. з новітніми формами господарювання), що на відміну від існуючих дозволяє визначати структурні особливості інвестиційного середовища венчурної діяльності;

- класифікація принципів венчурної діяльності підприємств, що, на відміну від існуючих, дозволяє більш системно підходити до врахування певних аспектів венчурної діяльності: інформаційних (у т.ч. інтелектуальних), інноваційних, інвестиційних (у т.ч. фінансових), організаційних, системних, обмеження ризиків;

- класифікація венчурних стратегій, у якій, на відміну від існуючих, міститься нова класифікаційна ознака («за видами венчурної діяльності») та виокремлено відповідні стратегії (стратегія прориву; стратегія наслідування (копіювання), стратегія помірних зусиль), що в цілому сприяє вдосконаленню категорійного апарату, відображенню різноплановості характеру венчурних стратегій та особливостей, притаманних лише цьому виду діяльності;

- теоретико-методичний підхід до формування оптимальної бізнес-моделі венчурної діяльності промислових підприємств України (що включає бізнес-портфель), який, на відміну від існуючих, передбачає аналіз двох видів діяльності (традиційної та венчурної); це дозволяє суб'єктам господарювання втримувати стійкі позиції та впроваджувати ризикові проекти;

- теоретичне обґрунтування структурно-логічної сутності таких понять: «промислово-орієнтований венчурний капітал», «венчурне промислове підприємство», «інфраструктура венчурної діяльності», «ефективність венчурної діяльності», «методологія венчурної діяльності промислових підприємств», «господарський механізм венчурної діяльності», «ризики венчурної діяльності», «стратегія прориву промислових підприємств» в частині їх більш точного визначення з урахуванням сучасних особливостей венчурної діяльності промислових підприємств.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що теоретичні, методологічні та методичні положення, висновки і рекомендації дисертаційної роботи доведені до рівня практичних розробок, які сприяють підвищенню ефективності венчурної діяльності промислових підприємств на основі оптимізації урахування ризиків.

Пропозиції щодо застосування процедури відбору інвесторів, теоретико-методологічного підходу до розробки та впровадження стратегії прориву та теоретико-методичного підходу до відбору венчурного проекту впроваджені на ТОВ «Азовмеханіка» (№ 17/2 від 21.01.2017 р.). Пропозиції щодо застосування теоретико-методичного підходу до аналізу та оцінки ризиків венчурної діяльності, процесу вибору необхідних суб'єктів інституційного забезпечення венчурної діяльності підприємства та визначення основних напрямків модернізації виробництва й підвищення кваліфікації кадрів впроваджені на ТОВ «Гідромашбуд» (№ 45-6 від 20.01.2017 р.). Пропозиції щодо застосування етапів розроблення стратегії прориву, поєднання реалізації стратегічно важливих напрямків розвитку підприємства з впровадженням венчурних проектів, переформатування бізнес-портфеля підприємства та вдосконалення його організаційної структури управління впроваджені на ТОВ НПФ «Грейс-інжиніринг» (№ 113 від 14.11.2016 р.). Пропозиції щодо застосування методичного підходу до побудови економіко-математичної моделі оцінки венчурних проектів, теоретико-методичного підходу до формування господарського механізму венчурної діяльності та методичного підходу до формалізації процесу розробки стратегії підприємства впроваджені в діяльність ПАТ

Сумський завод «Енергомаш» (№ 18 від 24.01.2017 р.). Пропозиції щодо врахування сформованого переліку ризиків, які становлять серйозну загрозу для фінансової стійкості підприємства, та умов оптимальності при доборі венчурних проєктів впроваджені на ТОВ «Лаяор» (№ 34а від 07.12.2016 р.). Пропозиції щодо визначення стратегічних пріоритетів в діяльності підприємства, удосконалення управлінської та економічної діяльності підприємства впроваджені на ТОВ «Союзнасосмаш» (№ 53/б від 09.11.2016 р.). Пропозиції щодо процедури аналізу проєктів та визначення оптимального для підприємства венчурного проєкту на основі застосування економіко-математичної моделі впроваджені на ДП «Завод обважнених та бурильних труб» (№ 143/1/с від 23.08.2016 р.). Пропозиції щодо застосування економіко-математичної моделі оцінки проєктів, розроблення основних варіантів дій для вирішення технічних і фінансових проблем впроваджені на ПП «Променергомаш» (№ 62 від 26.07.2016 р.). Пропозиції щодо формалізації процесу формування стратегії венчурної діяльності підприємства, вдосконалення процесу обґрунтування управлінських рішень щодо венчурної діяльності, формування оптимального бізнес-портфеля з урахуванням економічного стану та інноваційного потенціалу підприємства впроваджені на ТОВ «НВП «Насоспромсервіс» (№ 44-1 від 26.10.2016 р.). Пропозиції щодо вибору контрагентів венчурної діяльності з числа інфраструктурних суб'єктів на основі аналізу видів послуг, які вони надають (фінансово-кредитні, організаційно-технічні, інформаційно-аналітичні), та потенціалу підприємства; щодо прийняття обґрунтованих управлінських рішень по вибору венчурних проєктів; щодо аналізу ризиків венчурних проєктів з позицій інвестора і підприємства впроваджені в діяльність ТОВ «Сумська насосна техніка» (№ 1260 від 20.09.2016 р.).

Матеріали дисертаційного дослідження (теоретичні, методичні та практичні авторські розробки) впроваджені в навчальний процес Сумського державного університету (акт № 17.16-01.12 від 10.03.2017 р.). Теоретичні положення дисертації увійшли до 2-х підручників, використовуються у навчальних курсах: «Економіка та організація інноваційної діяльності», «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків», «Економіка інвестиційних процесів на підприємстві», «Економіка та управління інвестиційними процесами», «Управління інноваційним потенціалом підприємства».

Особистий внесок здобувача. Основні положення, пропозиції, рекомендації, результати і висновки дослідження розроблені і отримані особисто автором на підставі вивчення і узагальнення законодавчо-нормативної бази, первинних документів вітчизняних промислових підприємств, офіційних матеріалів Держкомстату України та Обласного управління статистики в Сумській обл., наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених. Висновки і рекомендації, що виносяться на захист, одержані автором самостійно. Особистий внесок автора в наукових працях, опублікованих у співавторстві, зазначено в списку публікацій. Матеріали і висновки кандидатської дисертації не використовувались.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові та практичні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи доповідалися, обговорювалися на наукових і науково-практичних конференціях, семінарах різних рівнів, серед яких

такі міжнародні: «Маркетинг та логістика в системі менеджменту» (Україна, м. Львів, 2010 р.); «Маркетинг інновацій та інновації в маркетингу» (Україна, м. Суми, 2011-2016 рр.); «Економічні проблеми сталого розвитку» (Україна, м. Суми, 2012-2013 рр.); «Економіка і менеджмент: перспективи розвитку» (Україна, м. Суми, 2012 р.); «Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону» (Україна, м. Суми, 2012 р.); «Faculty of Economics of Sapienza University of Rome» (Італія, м. Рим, 2013 р.); 17th Eurasia Business and Economics Society Conference (Італія, м. Венеція, 2015); 20th Eurasia Business and Economics Society Conference (Австрія, м. Відень, 2016).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано у 50 наукових працях (28 із них одноосібні), у тому числі: 2 одноосібні монографії (38,78 друк. арк.), 9 колективних монографій, 21 стаття у наукових фахових виданнях України (з них 12 – у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз), 1 стаття у наукових виданнях інших держав, 1 стаття в інших наукових виданнях, 14 публікацій – у збірниках матеріалів конференцій, 2 підручники. Загальний обсяг публікацій становить 54,03 друк. арк., з них особисто здобувачу належить 50,19 друк. арк.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний текст роботи викладено на 361 сторінці. Загальний обсяг дисертації – 516 сторінок, у тому числі 73 таблиці, 63 рисунки, список використаних джерел із 290 найменувань на 36 сторінках, 10 додатків на 65 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі «**Організаційно-економічні передумови та детермінанти венчурної діяльності промислових підприємств в Україні**» проведено ретроспективний, порівняльний та статистичний аналізи розвитку венчурної діяльності в світі і в Україні, досліджено генезис венчурних ринків, визначено організаційно-економічні передумови венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств.

Обґрунтовано, що венчурна діяльність є невід'ємною складовою еволюційних процесів, необхідною умовою розвитку економіки та підвищення конкурентоспроможності окремих їх галузей (у т.ч. промисловості).

Показано, що активізація венчурної діяльності в Україні не можлива без державної підтримки та без змін законодавства, що регламентує її нормативно-правову базу (у т.ч. патентно-ліцензійну діяльність, включаючи особливості діяльності ВНЗ). Доведено необхідність розвитку та інтегрування в практичну діяльність підприємств наукових здобутків вітчизняних ВНЗ, які можуть відігравати одну з провідних ролей в інноваційному розвитку економіки, але потенціал яких використовується не в повній мірі. Відзначено, що найбільш придатними для венчурної діяльності в Україні є малі та середні підприємства, але всі вони потребують додаткової підтримки з боку держави.

Узагальнено детермінанти венчурної діяльності в Україні, тобто фактори, що зумовлюють активізацію венчурної діяльності (рис. 1).



Рис.1 Детермінанти зумовленості активізації венчурної діяльності промислових підприємств в Україні

Такими визнано: глобалізаційні процеси у світовій економіці, періодичні кризи (як поштовх до оновлення), циклічність і перспективність інноваційного розвитку та патентної діяльності промислових підприємств, можливість об'єднання зусиль промисловців-інноваторів з ВНЗ, ресурсний потенціал тощо.

Окреслено питання ефективного використання інтелектуального потенціалу суб'єктів господарювання України в площині проблем їх законодавчого регламентування, фінансування та інноваційно-інтелектуального розвитку. Систематизовано основні документи нормативно-правової бази, що регламентує венчурну діяльність в частині її інноваційної, інвестиційної, науково-технічної та інтелектуальної складових. Відзначено, що рівень інноваційно-інтелектуального розвитку підприємства залежить від його розмірів, етапу життєвого циклу та потенціалу, а законодавче регламентування цієї діяльності та інвестиційна привабливість вітчизняних промисловців для зовнішніх інвесторів – проблеми державного рівня.

Дістала подальшого розвитку класифікація принципів венчурної діяльності підприємств, що дозволяє більш повно враховувати такі аспекти венчурної діяльності як: інформаційні (у т.ч. інтелектуальні), інноваційні, інвестиційні (у т.ч. фінансові), обмеження ризиків, організаційні, системні.

Охарактеризовано інвестиційне середовище в Україні, яке є взаємопов'язаним і взаємообумовленим, та визначено суб'єктів венчурної діяльності. Зазначено, що для подолання тенденцій, які склалися в науково-інноваційній сфері та в економіці країни, потрібне широке використання в управлінні ринкових механізмів, концентрація зусиль на рішенні стратегічних і масштабних завдань інноваційного розвитку, формування і розвиток ринку венчурів, інновацій і зміцнення правової основи науково-технічної діяльності, тобто реалізація нової концепції економічного розвитку країни.

У другому розділі **«Концептуальні засади венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств»** досліджено концептуальні, теоретичні основи венчурної діяльності промислових підприємств, оцінки її ефективності.

Результати аналізу емпіричних даних (експериментальної та статистичної інформації) щодо основних тенденцій розвитку венчурної діяльності, етапів розвитку венчурного ринку, організаційно-економічних передумов такої діяльності в Україні послужили фактологічною базою для обґрунтування нових теоретико-методологічних положень сучасної венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств. Україна стоїть на порозі неминучих кардинальних економічних змін, нового етапу економічного розвитку, необхідність яких назріла, а поява очевидна, адже сформувалися всі причини та джерела для переходу до нового еволюційного етапу:

- світ стає глобальним незалежно від участі в цих процесах окремих країн;
- залишаючись однією з основних рушійних сил прогресу, економічні чинники вже не відіграють вирішальної ролі, їх поступово замінюють соціальні, некомерційні;
- завдяки розвитку НТП відбувається інформатизація в усіх сферах діяльності (можливість вільного доступу до публічної інформації з будь-якої точки світу та вибору тієї інформації, яка є релевантною);

– у процесі розвитку соціального та інтелектуального капіталу виникли тенденції до зміни цінностей, мотивів і стимулів діяльності, які не обмежуються лише матеріальними інтересами (на перший план виходять моральні цінності);

– поширюється індивідуалізація суспільства (і в попиті, і в пропозиції відбулися зміни акцентів на індивідуальний запит, кастомізацію).

За результатами аналізу характерних особливостей існуючих концепцій економічного розвитку (ринкова, постіндустріальна, інформаційного суспільства, постекономічного суспільства, постмодернізму, «суспільства четвертої формації» тощо), основних тенденцій розвитку венчурної діяльності в світі і в Україні, наявного рівня вітчизняного економічного розвитку, ситуації в країні обґрунтовано концепцію економічного прориву для промислових підприємств, під якою запропоновано розуміти таку систему заходів в умовах ринкової вільної інноваційної конкуренції, яка базується на впровадженні нових ідей, ділової ініціативи, підтримці інвестицій у нові бізнеси та стратегічно важливі напрямки діяльності для промислового підприємства. Ця концепція базується на інвестиціях у нові бізнеси, які забезпечать не лише робочі місця для тисяч кваліфікованих працівників (які сьогодні є офіційними і неофіційними безробітними), а й завдяки реалізації перспективних ідей дозволять Україні здійснити історичний стрибок в часі й скоротити відставання, оминувши ті етапи розвитку, які вже здолали провідні країни світу. Реалізація даної концепції дозволить: удосконалити систему спрощеного оподаткування для малих та середніх підприємств, які впроваджують інновації; прийняти державну програму підтримки венчурної діяльності для всіх суб'єктів цього ринку; забезпечити доступ української продукції на світові ринки (такі приклади є в світовій практиці).

Ключовою основою концепції є венчурна діяльність, концептуальні засади якої подані на рис.2. Концептуальні основи венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств ґрунтуються на поєднанні теорій економічного та інноваційного розвитку у нерозривному взаємозв'язку з найновітнішими досягненнями науки і техніки, на які впливають національні особливості. Фактично вони формуються з урахуванням моделі, концепції, потенційних можливостей розвитку країни, з одного боку, та венчурного потенціалу підприємств, з іншого.

У третьому розділі **«Теоретико-методичні основи оцінки венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств на різних етапах її впровадження»** удосконалено теоретико-методичні підходи до аналізу та оцінки ефективності і урахування ризиків діяльності венчурних підприємств.

Виявлені особливості оцінки ефективності діяльності венчурних підприємств з позицій потенційного інвестора дозволили дисертанту формалізувати методичний підхід до оцінки і оптимізувати процес залучення грошових коштів в ризикові проекти. На основі аналізу основних методів урахування ризиків при ухваленні рішень венчурним інвестором дисертантом запропоновано авторський підхід до управління ризиками венчурних проектів.



Рис. 2 Концептуальні основи венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств

Це в цілому дозволило обґрунтувати пропозиції щодо удосконалення теоретико-методичного підходу до аналізу та оцінки ризиків венчурної діяльності, який на відміну від існуючих, дозволяє оцінювати ризики з позицій урахування інтересів суб'єкта і об'єкта діяльності та враховувати специфічні/особливі ризики (етапи розвитку венчурного ринку, товарного ринку, самого підприємства).

Запропоновано і обґрунтовано методичний підхід до побудови економіко-математичної моделі на основі оптимізаційного алгоритму оцінки результативності венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств, яка вдовольняє вимогам одночасно і інвестора і підприємця, а також, відповідає прийнятій практиці оцінки:

$$R = \frac{E_n}{B_n} \Big/ \frac{1}{1 - K_z} = \frac{\sum_{i=1}^n (D_i \cdot (1+q)^{-i} - B_i \cdot (1+q)^{-i})}{\sum_{i=1}^n B_i \cdot (1+q)^{-i}} \Big/ \frac{1}{1 - K_r \cdot K_p \cdot K_t} \rightarrow \max \quad (1)$$

де: R – показник «ефективність-ризик»; E_n – ефект від реалізації венчурного проекту, грн.; B_n – витрати на реалізацію венчурного проекту, грн.; i – порядковий номер періоду; n – кількість періодів реалізації венчурного проекту, років; D_i – дохід від реалізації венчурного проекту у i -му періоді, грн.; q – ставка дисконтування; K_r, K_p, K_t, K_z – коефіцієнти ризику, які характеризують ступінь ринкового ризику, ступінь ризику підприємства, ступінь ризику, притаманного даній групі товарів, та результуючий ступінь ризиків венчурного проекту, відповідно.

Модель базується на твердженні, що показник «ефективність-ризик» показує, на скільки ефективно вкладаються кошти венчурного проекту в розрахунку на одиницю ризику і дозволяє здійснювати порівняльний аналіз венчурних проектів з метою відбору найбільш прийняттого з них.

Пропозиція одночасного поєднання двох конфлікуючих цільових функцій (перша має бути максимізована, а друга – мінімізована), можлива за умови виконання обмежень показників моделі (формула 2), які визначають допустимі межі ризиків та витрат для різних за розмірами підприємств (що забезпечить стійкість їх функціонування на ринку). Застосування моделі дозволить одночасно враховувати економічні, технічні та інші групи показників (завдяки розширенню переліку коефіцієнтів ризику).

$$\begin{aligned} f_1 &= E/B \rightarrow \max \\ f_2 &= 1 / (1 - K_r \cdot K_p \cdot K_t) \rightarrow \min \end{aligned} \quad (2)$$

$$\begin{cases} E_{\max} > E > 0 \\ E \geq B > 0 \\ K_r \neq 0 \\ K_p \neq 0 \\ K_t \neq 0 \\ \bar{K} \in R \end{cases}$$

Модель була апробована на машинобудівних підприємствах України і має

універсальний характер, якщо її показники сформовані з урахуванням особливостей механізмів господарювання малих, середніх та великих підприємств, а також відмінностей їх участі у венчурній й діяльності.

Враховуючи особливості венчурної діяльності промислових підприємств, сформульовано основні етапи відбору венчурних проектів (рис. 3). Їх деталізація дозволяє зробити процес відбору венчурних проектів максимально простим і прозорим.

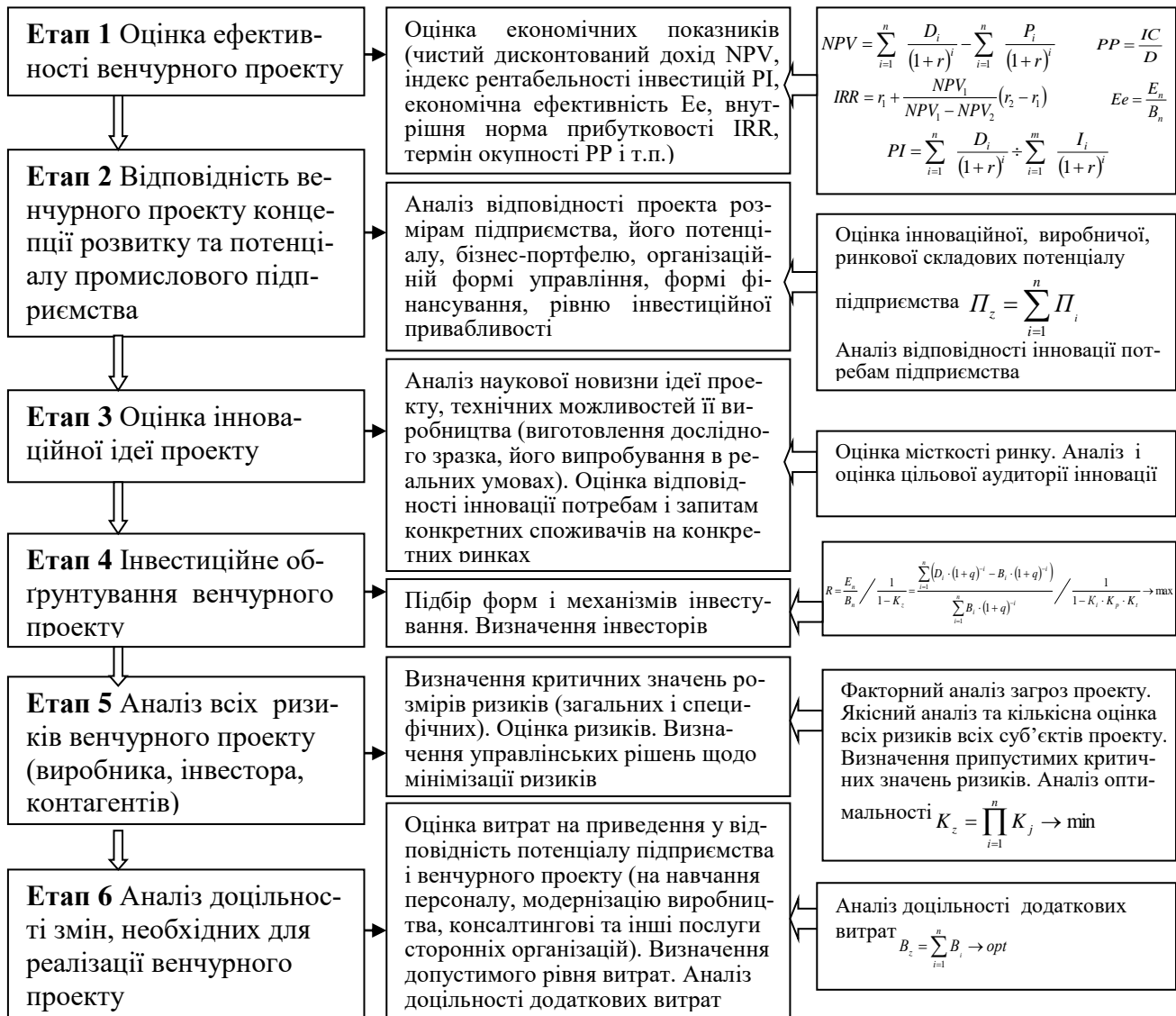


Рис. 3 Етапи відбору венчурних проектів промисловим підприємством

У четвертому розділі «Методологічні засади венчурної діяльності промислових підприємств» дістало подальшого розвитку інфраструктурне забезпечення венчурної діяльності промислових підприємств, запропоновано концептуальну модель венчурного фінансування, удосконалено теоретико-методологічний підхід до формування господарського механізму та деталізовано основні складові елементи методології венчурної діяльності промислових підприємств. Зокрема, розроблено теоретико-методологічні засади венчурної діяльності промислових підприємств, в основу яких покладено сукупність нових ідеологічних рішень щодо

розв'язання комплексу економічних, технологічних, інноваційних та інвестиційних проблем розвитку вітчизняних промислових підприємств та специфічний інструментарій, який включає систему закономірностей, функцій, принципів, механізмів, моделей, ефектів, категорій і понять, методів і алгоритмів та інфраструктурне забезпечення даної діяльності. Розкрито сутність кожної зі складових та зазначені особливості, які є унікальними і визначальними саме для методології венчурної діяльності промислових підприємств.

Дослідження інфраструктури венчурної діяльності під якою дисертант розуміє сукупність інститутів (у широкому розумінні цього слова), які обслуговують інтереси венчурних підприємств і забезпечують умови для їх успішного розвитку, дозволило систематизувати інфраструктурні суб'єкти за видами послуг, які вони надають, за трьома групами: фінансово-кредитні установи, організаційно-технічні суб'єкти господарювання, інформаційно-аналітичні фірми і організації, до кожної з яких віднесено певних суб'єктів (у т.ч. з новітніми формами господарювання) та визначати й деталізувати структурні особливості інвестиційного середовища венчурної діяльності в Україні (рис. 4).

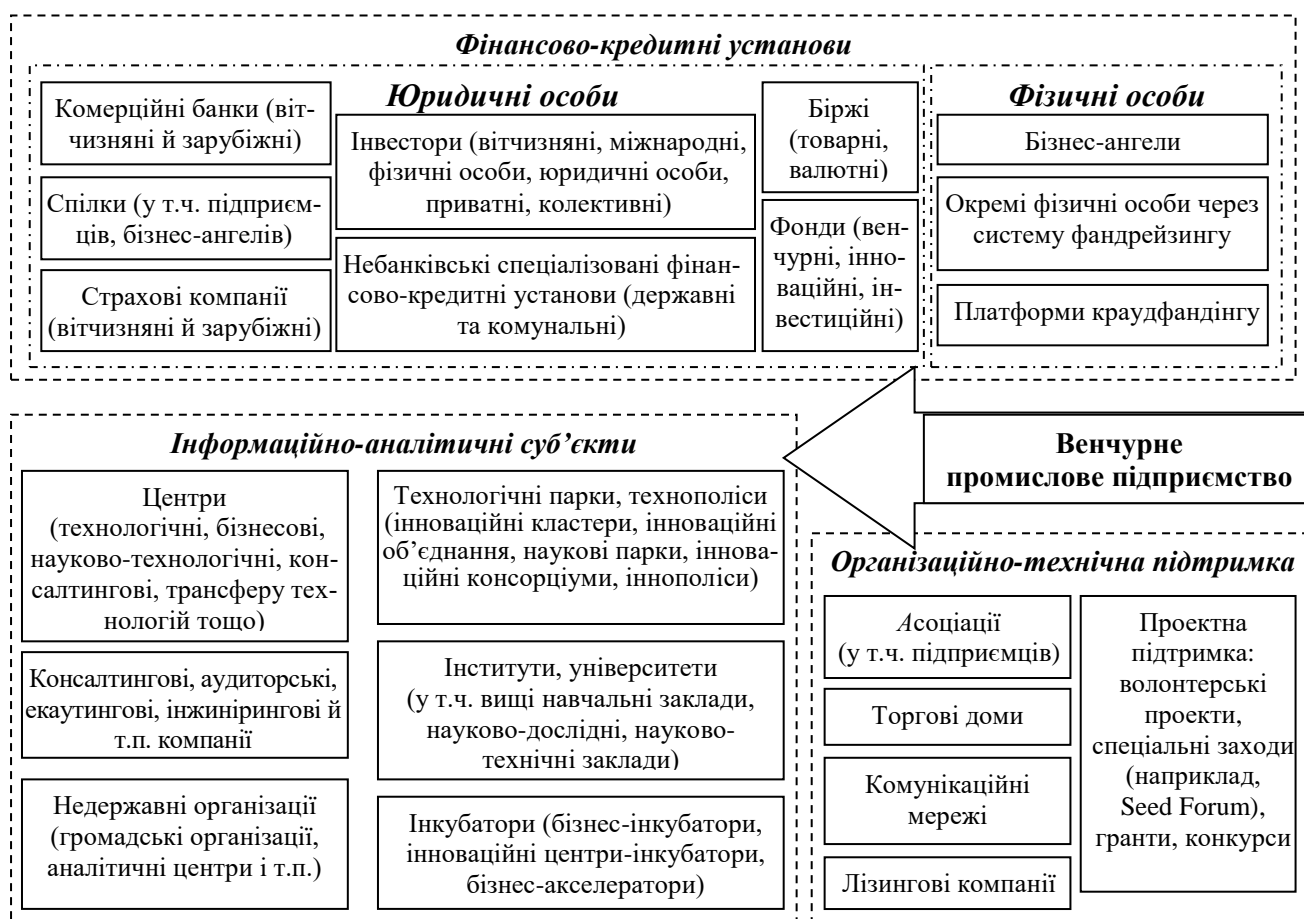


Рис. 4 Систематизація інфраструктурних суб'єктів за видами венчурних послуг

Досліджено взаємозв'язки між інвестором і венчурним підприємством. Виокремлено змінні та незмінні фактори макросередовища, а також, фактори мікросередовищ інвестора й підприємства, до основних факторів ризику яких віднесено

(рис. 5): сам інноваційно-інвестиційний проект, всі змінні фактори макросередовища (через їх постійну плинність), умови договору з інвестором (через відсутність можливості його цілком застрахувати). Механізм реалізації обернених взаємозв'язків між суб'єктами процесу базується на умовах їх співпраці.



Рис. 5 Схема взаємозв'язків між інвестором і венчурним підприємством

Враховуючи те, що впровадженню інновацій вітчизняними промисловими підприємствами стають на заваді, в першу чергу, проблеми фінансування, вирішення основних проблем венчурної діяльності лежить, в першу чергу, в цій площині. З огляду на те, що переважна більшість з можливих джерел фінансування венчурів виявляються недоступними, а фінансові обмеження найчастіше стають на заваді інноваційної діяльності малих та середніх промислових підприємств (навіть запізнення з оплатою за рахунками для них може бути життєво небезпечним), автором запропоновано концептуальну модель венчурного фінансування промислових підприємств (рис. 6).

З метою формалізації процесів венчурної діяльності на вітчизняних промислових підприємствах дисертантом удосконалено теоретико-методичні підходи до формування господарського механізму венчурної діяльності, що включає економічний механізм (в т.ч. фінансовий і зовнішньоекономічний), організаційний механізм (у т.ч. соціальний і правовий), мотиваційний механізм (у т.ч. мотивації підприємництва і науково-технічного розвитку), деталізація основних елементів якого дозволяє урахувати інноваційні, інвестиційні, ризикові та організаційні особливості венчурної діяльності (табл.1).

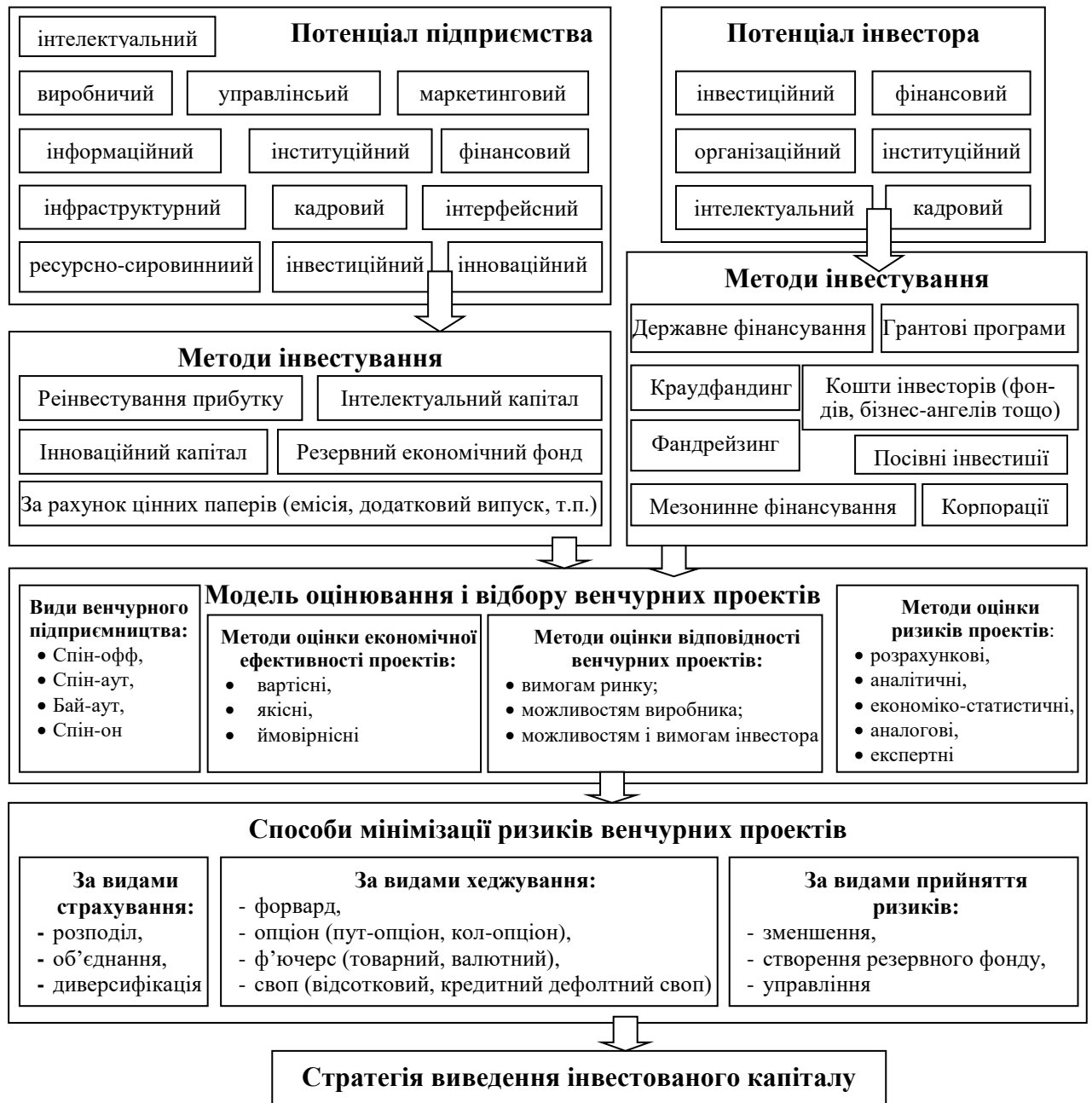


Рис. 6 Концептуальна модель венчурного фінансування промислових підприємств

Запропоноване авторське визначення господарського механізму венчурної діяльності як сукупності економічних, організаційних та мотиваційних зв'язків, регламентованих діючими правовими, політичними, технологічними, соціальними, ринковими та іншими суспільними нормами, на основі яких здійснюється процес впровадження венчурних проектів, що дозволяє глибше розуміти сутність цього механізму та відмежовувати його від інших господарських механізмів

У п'ятому розділі «**Прикладні аспекти формування венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств**» запропоновано теоретико-методичні підходи до розроблення/вибору венчурних стратегій та обґрунтування відповідних управлінських рішень.

Таблиця 1 - Основні елементи господарського механізму венчурної діяльності промислових підприємств в Україні

Складові механізми	Економічний механізм (в т.ч. фінансовий і зовнішньоекономічний)	Організаційний механізм (у т.ч. соціальний і правовий)	Мотиваційний механізм (у т.ч. мотивації підприємництва і науково-технічного розвитку)
Суб'єкт	Інвестор		
Цілі	<ul style="list-style-type: none"> - Отримання додаткового прибутку; - Мінімізація витрат; - Мінімізація ризиків; - Недопущення збитків; - Фінансово-економічна безпека підприємства 	<ul style="list-style-type: none"> - Входження інвестора в організаційну структуру управління підприємством в якості акціонера; - Вихід на нові міжнародні ринки 	<ul style="list-style-type: none"> - Примноження власного капіталу; - Підтримка / покращення бізнес-іміджу
Критеріальні показники	<ul style="list-style-type: none"> - Більший прибуток; - Вища ефективність; - Більша частка ринку; - Менший ступінь ризику діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> - Більша частка участі в акціонерному капіталі інвестованого підприємства; - Отримання контрольного пакету акцій підприємства 	<ul style="list-style-type: none"> - Діяльність в перспективній для світової економіки галузі, інвестиції у високоліквідні проекти
Елементи: - інструменти	<ul style="list-style-type: none"> - Види та форми розрахунків (акредитив, передплата тощо); - Види валют 	<ul style="list-style-type: none"> - Інструменти хеджування 	<ul style="list-style-type: none"> - Інструменти психологічного характеру
- моделі	<ul style="list-style-type: none"> - Економіко-математичні моделі вибору оптимального проекту 	<ul style="list-style-type: none"> - Інвестиційні моделі; - Бізнес-моделі; - Моделі антикризового менеджменту 	<ul style="list-style-type: none"> - Моделі фінансової мотивації учасників венчурної діяльності
- засоби	<ul style="list-style-type: none"> - Страхування 	<ul style="list-style-type: none"> - Патентування; - Ліцензування 	<ul style="list-style-type: none"> - Соціальний захист
Ресурси	<ul style="list-style-type: none"> - Фінансові; - Сировинні; - Технічні 	<ul style="list-style-type: none"> - Кадрові; - Технологічні; - Консалтингові; - Адміністративні 	<ul style="list-style-type: none"> - Інформаційні; - Інтелектуальні
Методи	<ul style="list-style-type: none"> - Оцінки ефективності венчурного проекту (вартісні, якісні, ймовірнісні методи); - Оцінки ефективності інвестицій; - Оцінки ризиків проекту 	<ul style="list-style-type: none"> - Регламентні (у т.ч. формування, удосконалення або зміни організаційної структури управління підприємством); - Розпорядчі (у т.ч. обґрунтування управлінських рішень щодо відбору венчурних проектів) 	<ul style="list-style-type: none"> - Захисту вкладених коштів
Об'єкт	Підприємство-інноватор / Венчурний проект		

Набула подальшого розвитку класифікація венчурних стратегій у частині розширення класифікаційних ознак (виділено ознаку «за видами венчурної діяльності») та виокремлення відповідних стратегій (стратегія прориву; стратегія наслідування (копіювання), стратегія помірних зусиль), що в цілому сприяє вдосконаленню категорійного апарату, поглибленню розуміння різноплановості характеру венчурних стратегій та розширенню їх розуміння в частині акцентування уваги на особливостях, притаманних лише цьому виду діяльності.

Запропоновано методичний підхід до формалізації процесу розроблення/вибору стратегій для венчурних підприємств в частині урахування особливостей венчурної, інноваційної та інвестиційної та складових цієї діяльності, а також всіх видів ризиків, притаманних господарській діяльності взагалі.

Автором запропоновано механізм формування різних комбінаційних стратегій на основі поєднання субстратегій управління венчурною діяльністю. Зокрема: «Комутантна субстратегія + Субстратегія попередження ризиків + Форвард + Субстратегія розвиваючої дифузії інновацій» і т.п., що не є протиречливим (рис.7).

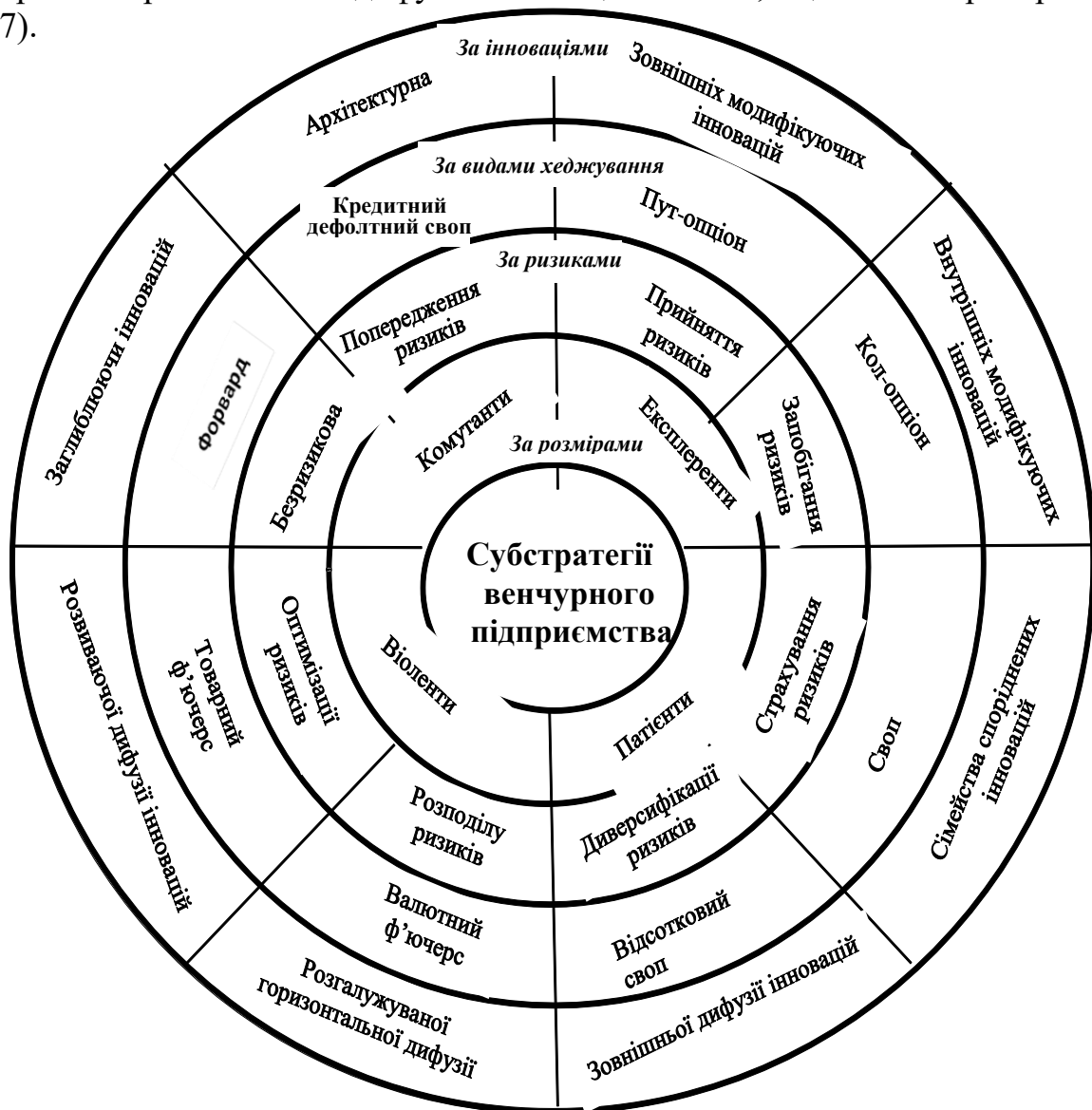


Рис.7 Вибір стратегічних рішень венчурного підприємства

За результатами аналізу законодавчої бази і практики господарювання дисертантом визначено особливості формування системи управління венчурними ризиками на промисловому підприємстві, що відповідає обсягу та характеру його діяльності, враховує профіль ризиків тощо; сформульовано управлінські рішення, спрямовані на запобігання (мінімізацію) ризиків. Запропоновано формалізовану систему управління венчурними ризиками промислових підприємств, що на відміну від існуючих базується на застосуванні удосконаленого теоретико-методичного підходу до аналізу та оцінки ризиків венчурної діяльності і дозволяє обґрунтовувати управлінські рішення, що враховують інтереси і виробника і інвестора (рис.8).

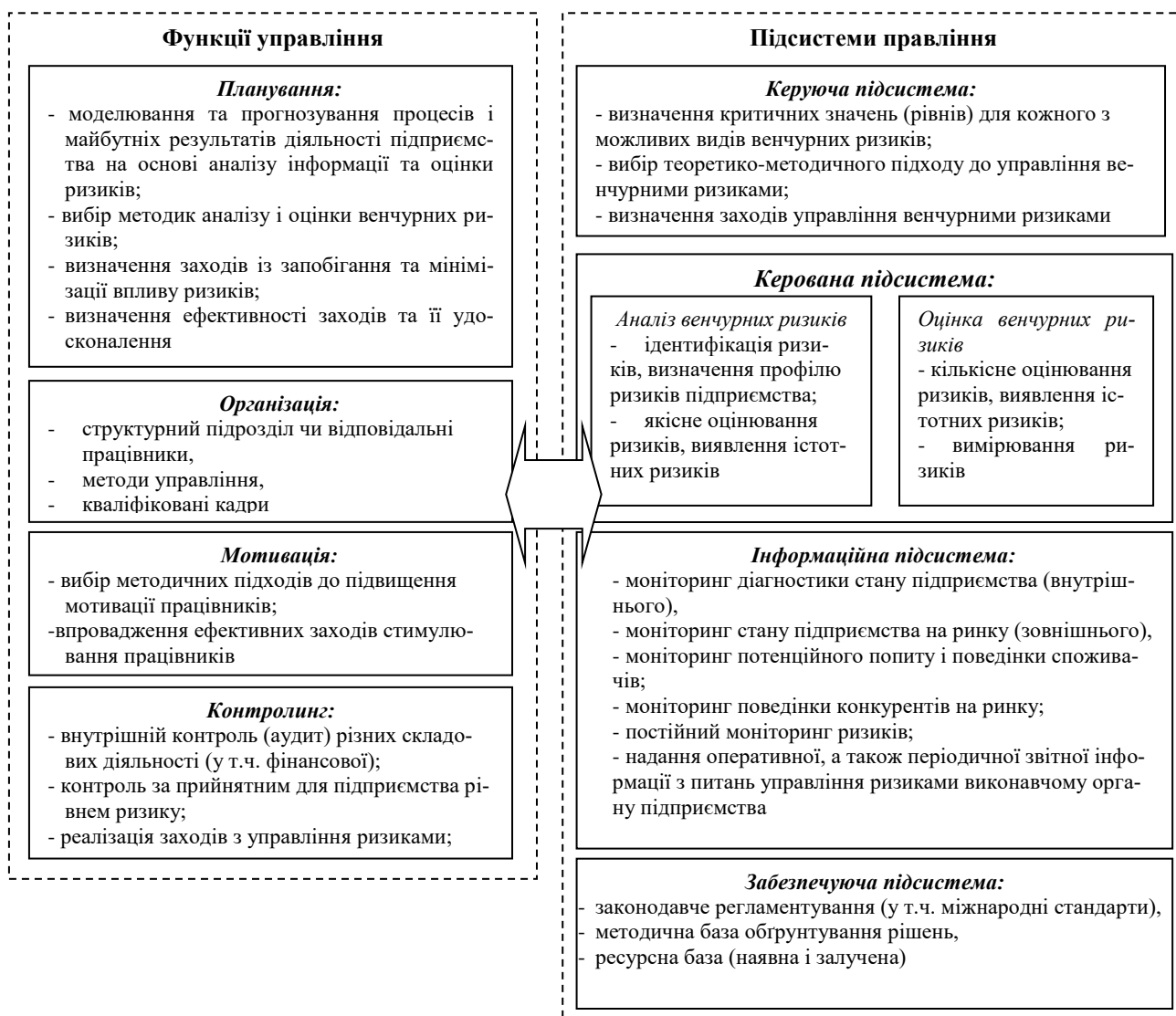


Рис. 8 Формалізована система управління венчурними ризиками промислових підприємств

Удосконалено інструментарій реалізації методичного підходу до прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо відбору венчурних проектів, який базується на використанні семантичного диференціалу, що дозволяє одночасно порівнювати всі потенційно-можливі проекти та враховувати різноспрямовані показники, які їх характеризують, визначати їх відповідність певним обмеженням і на цій основі обирати єдино можливе рішення.

Дістали подальшого розвитку забезпечувальні механізми реалізації теоретико-методичного підходу до формування оптимальної бізнес-моделі (що включає бізнес-портфель) венчурної діяльності промислових підприємств України; на відміну від існуючих охоплює два види діяльності (традиційну і венчурну), що дозволяє суб'єктам господарювання втримувати стійкі позиції та впроваджувати ризикові проекти.

Висунуті в роботі наукові гіпотези та пропозиції підтверджені результатами дослідних процедур на промислових підприємствах машинобудівної галузі України (табл. 2). Вірність авторських пропозицій підтверджують розраховані коефіцієнти ризику (стовпчик 9), значення яких прямо вказує на результат впровадження венчурного проекту.

Таблиця 2

Результати впровадження венчурних проектів машинобудівними промисловими підприємствам

Назва підприємства	Основні показники венчурного проекту								Результат
	Планові показники			Фактичні показники			NPV проекту за ставкою $q=25\%$, грн.	Розрахований коефіцієнт ризику, K_z	
	Період окупності проекту, років	Обсяг початкових інвестицій, грош. од.	Планові об'єми реалізації, грн./рік	Витрати на виробництво, грн.	Об'єм реалізації, грн.	Прибуток від реалізації, грн.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ТОВ НПФ «Грейс-інжиніринг»	6	200000 євро	1500000	2765400	7033000	1325000	344 600	0,1	проект вдалий
ТОВ «Гідромашбуд»	3	300000 євро	2000000	8910000	15180000	1136800	1729000	0,12	проект вдалий
ТОВ «Азов-механіка»	6	158000 дол.	500000	1413000	1452000	347900	73 290	0,11	проект вдалий
ТОВ «Ляюр»	6	50000 євро	500000	950500	531000	31700	-458 858	0,13	проект невдалий
ПАТ Сумський завод «Енергомаш»	6	120000 дол.	500000	1041000	764000	147800	-342 916	0,32	проект невдалий
ТОВ «Союзнасосмаш»	6	3500000 грн.	600000	3916000	2698000	615000	-792 880	0,21	проект невдалий
ПП «Промергомаш»	5	37 000 євро	200000	608140	215000	90000	-391 712	0,13	проект триває
ТОВ НПП «Насоспромсервіс»	6	120000 грн.	350000	1671000	458100	151850	-301588,4	0,21	проект триває
ТОВ НПП «Насостехкомплект»	2	200000 грн.	750000	532000	1047000	542000	224 320	0,12	проект вдалий

За результатами авторського аналізу венчурних проектів визначені фактичні обмеження ризиків для різних видів підприємств ($K_z \leq 0,015$ – для малих, $K_z \leq 0,125$ – для середніх, $K_z \leq 0,421$ – для великих промислових підприємств), за умови ($0 < K_z < 1$), що менше значення – найкраще. Зокрема, на практичних прик-

ладах впровадження венчурів доведено, що однакові розміри ризиків, які є припустимими для середніх підприємств, виявляються неприпустимими для малих. Отримані практичні результати оцінок венчурних проектів створюють можливість обґрунтованого відбору управлінських рішень, які б відповідали вимогам інвестора, інноватора-промисловця та умовам ринку.

ВИСНОВКИ

Інтегральним результатом дисертаційної роботи є теоретичне узагальнення та нове вирішення важливої науково-прикладної проблеми розроблення та наукового обґрунтування теоретико-методологічних засад і методичних підходів до венчурної діяльності промислових підприємств, яка має загальноекономічне значення і забезпечує їх спрямування на інноваційний шлях розвитку в умовах ринкової економіки.

Найбільш вагомими результатами роботи дозволили зробити висновки теоретико-методологічного, методичного та практичного характеру.

1. Для подолання тенденцій, що склалися в економіці країни взагалі і в науково-інноваційній сфері зокрема, необхідне широке впровадження в управління підприємствами ринкових механізмів, що обумовлюють концентрацію зусиль на розв'язанні стратегічних і масштабних завдань інноваційного спрямування, формування і розвиток ринку венчурів, інновацій і зміцнення фінансової та правової основ такої діяльності; це можливе при реалізації запропонованої концепції економіки прориву, під якою розуміємо ринкову економіку вільної інноваційної конкуренції, що базується на впровадженні нових ідей, ділової ініціативи, підтримці інвестицій у нові бізнеси та стратегічно важливі для країни галузі.

2. Сучасні ринкові умови господарювання вимагають від вітчизняних товаровиробників створення вискоєфективних виробництв на основі впровадження венчурної діяльності, в основу теоретико-методологічних засад якої покладено нову ідеологію вирішення комплексу економічних та інноваційних проблем розвитку суб'єктів господарювання; для її реалізації може бути застосований запропонований дисертантом специфічний інструментарій, що враховує ключові закономірності та включає систему принципів, моделей, ефектів, категорій і понять, методів та алгоритмів, притаманних даній діяльності; це дозволяє в теоретичному контексті поглибити пізнання об'єктивних закономірностей розвитку венчурної діяльності, а в практичному – визначати стратегічні пріоритети в управлінських рішеннях конкретних промислових підприємств.

3. Запропонований методичний підхід до прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо формалізації процесу розробки/вибору стратегій для венчурних підприємств надає можливість удосконалити їх управлінську діяльність; для реалізації цього підходу дисертантом запропоновано урахування особливостей венчурної, інноваційної та інвестиційної складових цієї діяльності, а також різних ризиків, притаманних господарській діяльності взагалі; авторські пропозиції відбору венчурних проектів на основі використання семантичного диференціалу дозволяють одночасно порівнювати всі потенційно-можливі проекти, враховувати різноспрямовані показники, які їх характеризують, визначати їх відповідність певним обмеженням і на цій основі обирати єдино можливе рішення.

4. В реальних ринкових умовах виникає об'єктивна необхідність орієнтації підприємства на максимізацію ефективності (доходності) при мінімізації ризиків. Одночасне поєднання двох конфліктуючих цільових функцій (максимізації ефективності та мінімізації ризиків) при аналізі венчурних проектів досягається завдяки застосуванню запропонованої автором економіко-математичної моделі, яка має практичну значущість, адже відповідає загальноприйнятій серед вітчизняних промисловців практиці оцінок проектів (економічна складова) та дозволяє враховувати різні види ризиків, притаманних венчурній діяльності взагалі.

5. Реалізація стратегічно важливих напрямків розвитку промислового підприємства, що пов'язані зі зміною його місії, організаційної структури управління, переформатуванням бізнес-портфеля можлива на основі застосування систематизованих автором принципів венчурної діяльності підприємств та обґрунтованого теоретико-методологічного інструментарію розроблення й реалізації стратегії прориву підприємства, під якою запропоновано розуміти генеральну, комплексну програму дій для всіх рівнів управління підприємством (корпоративного, бізнесового та товарного рівня).

6. Об'єктивна потреба суб'єктів господарювання у одночасному втриманні стійких позицій на ринку та впровадженні високоризикових проектів може бути реалізована завдяки впровадженню теоретико-методичного підходу до формування оптимальної бізнес-моделі венчурної діяльності промислових підприємств України (що включає бізнес-портфель), який, на відміну від існуючих, передбачає аналіз двох видів діяльності (традиційної та венчурної).

7. Вдосконаленню категорійного апарату та поглибленню розуміння різноплановості характеру венчурних стратегій сприяє запропонована автором класифікація венчурних стратегій у частині розширення класифікаційних ознак та виокремлення відповідних стратегій.

8. Поглиблення структурно-логічної сутності господарського механізму венчурної діяльності, деталізація його складових і елементів є основою для удосконалення теоретико-методологічного підходу до його формування та формалізації на цій основі процесу впровадження венчурної діяльності для підприємств-інноваторів.

9. Поглиблений теоретико-методичний підхід до управління венчурними ризиками промислових підприємств, який на відміну від існуючих створює можливості оцінювати ризики з позицій поєднання інтересів суб'єкта і об'єкта венчурної діяльності та враховувати специфічні/особливі ризики (етапів розвитку: венчурного ринку, товарного ринку та самого підприємства) спрямований на забезпечення мінімізації руйнівного впливу ризиків та стабільного функціонування підприємств.

10. Удосконалення механізму управління венчурною діяльністю не може здійснюватися без поглиблення змістовної сутності понятійного апарату. Для цього автором розширено структурно-логічну сутність таких понять як: «венчурна діяльність», «методологія венчурної діяльності», «господарський механізм венчурної діяльності» в частині їх більш точного визначення з урахуванням сучасних особливостей венчурної діяльності промислових підприємств, що в цілому спря-

моване на подальше поглиблення категорійного та понятійного апарату наукових досліджень та забезпечує розвиток вітчизняної теорії менеджменту і економіки підприємства.

11. Важливою складовою управління венчурною діяльністю є врахування обмежень, які накладаються зовнішнім для підприємства середовищем. З цією метою дисертантом узагальнено й систематизовано інфраструктурне забезпечення венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств, що дозволяє враховувати обмеження, які накладаються зовнішнім для підприємства середовищем (в першу чергу, інвестиційним) на розвиток венчурної діяльності в цілому і визначення конкретних стратегічних рішень, зокрема.

12. На практичних прикладах впровадження венчурів вітчизняними промисловими підприємствами машинобудівної галузі доведено істинність визначених автором фактичних значень обмежень рівнів ризиків для різних видів підприємств ($K_z \leq 0,015$ – для малих, $K_z \leq 0,125$ – для середніх, $K_z \leq 0,421$ – для великих промислових підприємств).

Отримані результати забезпечують суттєве підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємств, поліпшення їх ринкових позицій за рахунок вдалого використання венчурів. Методологія венчурної діяльності промислових підприємств дозволяє вирішувати низку проблем управління у сфері інноваційної діяльності окремих суб'єктів господарювання, а також є основою ідеології вирішення комплексу економічних та інноваційних проблем розвитку України.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати

1.1 Одноосібні монографії

1. Дериколенко О. М. Методологія венчурної діяльності промислових підприємств. Монографія / О.М. Дериколенко – Суми : Видавництво ВВП «Мрія», 2017. – 346 с.
2. Дериколенко О. М. Венчурна діяльність промислових підприємств : теорія, методологія, практика. Монографія / О.М. Дериколенко // Суми : Видавництво ВВП «Мрія», 2016. – 304 с.

1.2 Розділи в колективних монографіях

3. Дериколенко О.М. Підходи до вибору управлінських рішень з урахуванням інноваційних ризиків для малих і середніх підприємств / О. М. Дериколенко, В. В. Божкова // Механізм стратегічного управління інноваційним розвитком : монографія / за заг. ред. О.А.Біловодської. – Суми : Університетська книга, 2010. – 432с. – С.329-339. *Особистий внесок здобувача: обґрунтовано підходи до вибору управлінських рішень.*
4. Дериколенко О.М. Практичні аспекти об'єктивності оцінки інноваційних проектів на малих та середніх промислових підприємствах / О. М. Дериколенко, В. В. Божкова // Маркетинг. Менеджмент. Інновації : монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. – Суми : «Друкарський дім «Папірус», 2010. – 621с. – С.339-345. *Особистий внесок здобувача: досліджено чинники оцінки інноваційних проектів.*

5. Дериколенко А.Н. Экономика защиты информации: идеи и перспективы / А. Н. Дериколенко, Д. В. Горобченко // Официально-экономические проблемы информационного общества : монография / под ред. Л.Г. Мельника, к.э.н., доц. М.В.Брюханова. – Вып. 2. Сумы : Университетская книга, 2010. – 896 с. – С. 339-354. *Особистий внесок здобувача: досліджено перспективи розвитку економіки захисту інформації.*
6. Дериколенко О.М. Управління ризиками інноваційних проектів на промислових підприємствах / О.М. Дериколенко // Інновації і маркетинг – рушійні сили економічного розвитку: монографія / за ред. д.е.н., професора С.М. Ілляшенка. – Суми: ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2012. – 536 с. – С. 191-196.
7. Дериколенко А.Н. Практические аспекты управления инновационными рисками (глава15) / А. Н. Дериколенко, В. В. Божкова // Научные основы маркетинга инноваций: монография в 3 т. Том 3 / под ред. д.э.н., профессора С.Н. Ильяшенко. – Суми: ООО «Печатный дом «Папирус», 2013. – 334 с. – С. 171-205. *Особистий внесок здобувача: систематизовано управлінські рішення щодо управління інноваційними ризиками.*
8. Дериколенко О.М. Детермінанти венчурної діяльності в світі і в Україні / О.М. Дериколенко, В.В. Божкова // Маркетингові аспекти управління інноваційним розвитком : монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. – Суми : ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2014. – 480 с.
9. Дериколенко О.М. Особливості венчурної діяльності промислових підприємств / О.М. Дериколенко // Ринково-орієнтоване управління інноваційним розвитком : монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. – Харків : ТОВ «Діса плюс», 2015. – 448с. – С.312-319.
10. Дериколенко О.М. Інфраструктурне забезпечення венчурної діяльності промислових підприємств / О.М. Дериколенко // Мотиваційні механізми дематеріалізаційних та енергоефективних змін національної економіки : монографія / за заг. ред. д.е.н., проф.І.М. Сотник, - Суми : Університетська книга, 2016. – 368 с. – С. 263-272.
11. Derykolenko O.M. Mathematical economic models of industrial facilities' venture projects assessment / O.M. Derykolenko // Illiashenko, S.M., Strielkowski, W. (eds.). Managing economic growth: marketing, management, and innovations. 1st edition, Prague Institute for Qualification Enhancement: Prague, ISBN 978-80-906210-0-8, 2016. - 640 pages. – Pp. 40-46.

1.3 Статті у наукових фахових виданнях України

12. Дериколенко О.М. Аналіз підходів до управління інноваціями на підприємствах / О.М. Дериколенко // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. – 2010. – № 6. – Т. 4. – С. 284-287.
13. Дериколенко О.М. Теоретико-методичні підходи до аналізу інноваційних проектів промислових підприємств / В. В. Божкова, С. М. Ілляшенко, О. М. Дериколенко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Логістика». – 2010. – № 690. – С. 48–53. *Особистий внесок здобувача: запропоновано теоретико-методичний підхід до аналізу інноваційних проектів.*

14. Дериколенко О.М. Інноваційні ризики: сутність, класифікація / О. М. Дериколенко // Прометей. – 2012. – № 1 (37). – С. 78-81.
15. Дериколенко О.М. Особливості вибору інноваційних стратегій промисловими підприємствами / О. М. Дериколенко // Маркетинг і менеджмент інновацій, 2012. – № 2. – С.78-83. (Випуск журналу входить до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus).
16. Дериколенко О.М. Урахування чинників ризику в процесі вибору інноваційних проектів / О.М. Дериколенко // Механізм регулювання економіки. – 2012. – № 1. – С. 170-174.
17. Дериколенко О.М. Обґрунтування управлінських рішень промислових підприємств на основі урахування інноваційних ризиків / О.М. Дериколенко // Ефективна економіка. – 2012. – № 6 (червень) – [Електронний ресурс] – Режим доступу до матеріалу : <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1207>.
18. Дериколенко О.М. Теоретико-методичні підходи до оцінки інноваційних ризиків промислових підприємств / О.М. Дериколенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 14 (липень) – С.8-12.
19. Дериколенко О.М. Фактор часу у закордонних економічних дослідженнях / О.М. Дериколенко, Дерев'янку Ю. М., Лукаш О. А. // Механізм регулювання економіки. – 2012. – № 4. – С. 169-174. *Особистий внесок здобувача: дослідження проблем гіперболічного дисконтування, просторових і часових невизначеностей* (Випуск журналу входить до міжнародної наукометричної бази CEJSH (The central european journal of social sciences and humanities) (<http://cejsh.icm.edu.pl>)).
20. Дериколенко А.Н. Оценка эффективности и учет рисков в деятельности венчурных предприятий / А.Н. Дериколенко // Актуальні проблеми економіки – 2013. – № 5 (143) – С. 108-115 (Випуск журналу входить до міжнародних наукометричних баз: Scopus, Index Copernicus).
21. Дериколенко А.Н. Стимулирование развития национальной экономики в условиях климатических изменений / Дериколенко А. Н., Мельник Л. Г., Кубатко А. В. // Механізм регулювання економіки. – 2014. – № 2 (64). – С. 38-47. *Особистий внесок здобувача: дослідження стратегічних напрямків, які дозволяють Україні мінімізувати можливі енергетичні проблеми* (Випуск журналу входить до міжнародних наукометричних баз: РИНЦ, CEJSH).
22. Дериколенко О.М. Господарський механізм венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств / В. В. Божкова, О. М. Дериколенко // Економіка та держава. - 2015. - №4. – С. 20-23. *Особистий внесок здобувача: запропоновано визначення господарського механізму венчурної діяльності та його складових, деталізовано основні структурні елементи* (Випуск журналу входить до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus).
23. Дериколенко О.М. Теоретико-методичні підходи до формування стратегії для венчурних промислових підприємств / О.М. Дериколенко, В. В. Божкова // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 11. – С. 4-8. *Особистий внесок здобувача: обґрунтовано теоретико-методичні підходи до формування стратегії для венчурних промислових підприємств* (Випуск журналу входить до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus).

24. Дериколенко А.Н. Аналіз особливостей інфраструктури венчурної діяльності в Україні / О.М. Дериколенко, В. В. Божкова // Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки». – 2015. - № 6. – С. 140-143. *Особистий внесок здобувача: запропоновано визначення інфраструктури венчурної діяльності та систематизовано інфраструктурні інститути за трьома групами* (Випуск журналу входить до міжнародних наукометричних баз: РИНЦ, Index Copernicus).
25. Дериколенко О.М. Соціально-культурні, соціально-економічні та технологічні трансформації для забезпечення сестейнового розвитку на місцевому рівні // Л. Г. Мельник, О. М. Дериколенко, І. Б. Дегтярьова // Механізм регулювання економіки, 2016. – № 2. – С. 32-40. *Особистий внесок здобувача: розглянуто використання інноваційних форм фінансування бізнесу* (Випуск журналу входить до міжнародних наукометричних баз: Index Copernicus, РИНЦ, CEJSH) (<http://cejsh.icm.edu.pl>)).
26. Дериколенко О.М. Венчурна діяльність промислових підприємств України на порозі нової промислової революції / О. М. Дериколенко, І. М. Бурлакова, Г. С. Пономарьова, К. Ю. Кондруніна // Механізм регулювання економіки, 2016. - № 4. – С. 43-55. *Особистий внесок здобувача: досліджено сценарії революційних змін у розвитку окремих країн, характеристики венчурної діяльності та інших видів господарської діяльності підприємств, види підприємницької діяльності* (Випуск журналу входить до міжнародних наукометричних баз: Index Copernicus, РИНЦ, CEJSH).
27. Дериколенко О.М. Концептуальні основи венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств / О.М. Дериколенко // «Інтелект ХХІ». – 2016. – Випуск 6. – С. 219-227.
28. Дериколенко О.М. Методичний підхід до оцінки і відбору венчурних проєктів промислових підприємств [Електронний ресурс] / О.М. Дериколенко // Економіка та суспільство – 2016. - № 7. Режим доступу до журналу: <http://www.economyandsociety.in.ua/> (Випуск журналу входить до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus)
29. Дериколенко А.Н. Теоретико-методичний підхід до формування оптимальної бізнес-моделі для венчурних промислових підприємств / О.М. Дериколенко // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2016. - Випуск 6 (06). – Ч.1. – С. 94-97.
30. Дериколенко О.М. Організаційно-економічні основи венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств / О.М. Дериколенко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент», 2016. – № 22. – С. 70-73.
31. Дериколенко О.М. Інфраструктура венчурної діяльності промислових підприємств в Україні / О.М. Дериколенко // Механізм регулювання економіки, 2017. – № 1. – С. 37-47 (Випуск журналу входить до міжнародних наукометричних баз: Index Copernicus, РИНЦ, CEJSH).
32. Derykolenko O. M. Conceptual model of Ukrainian industrial facilities funding with venture capital / O. M. Derykolenko // Вісник Одеського Національного університету. Серія "Економіка", 2017. – Т. 22. – Вип. 2 (55) – С. 93-98 (Випуск журналу входить до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus).

1.4 Статті у наукових періодичних виданнях інших держав

33. Derykolenko O., Venture company types and phases of their development [Online] / O. Derykolenko // International Marketing and Management of Innovations: International Scientific E-Journal. 2016. - № 1. (Польща) - Режим доступу до статті: http://immi.ath.bielsko.pl/wp-content/uploads/2016/02/venture_34-43.pdf

2. Наукові праці апробаційного характеру (матеріали наукових конференцій)

34. Дериколенко О. М. Вибір інноваційних стратегій для промислових підприємств / О. М. Дериколенко, С. М. Ілляшенко, В. В. Божкова // Тези доповідей VIII міжнар. наук.-практ. конф., 4-6 листоп. 2010 р., форма участі – тези. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2010. – С. 196-198. *Особистий внесок здобувача: визначено можливі інноваційні стратегії для промислових підприємств.*
35. Дериколенко О.М. Джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств / О.М. Дериколенко // Маркетинг інновацій та інновації в маркетингу : збірн. тез доповідей У Міжнар. наук.-практ. конф. (29.09-01.10.2011 р.), форма участі – тези. – Суми : ТОВ «ТД «Папірус», 2011. – 338с. – С.56-58.
36. Дериколенко О.М. Сутність фінансового механізму діяльності малих та середніх промислових підприємств / О.М. Дериколенко // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали доповідей Міжнародної наук.-практ. конф., присвяченої 20-річчю наукової діяльності ФЕМ СумДУ (м. Суми, 03-05.04.2012 р.) : у 8 т. / за заг. ред. О.В. Прокопенко, форма участі – тези. – Суми : СумДУ, 2012. – Т. 5. – 207с. – С. 33.
37. Дериколенко О.М. Теоретико-методичні підходи до управління інноваційними проектами / О.М. Дериколенко // Маркетинг інновацій та інновації в маркетингу : збірн. тез доповідей УІ Міжнар. наук.-практ. конф. (27.09-29.09.2012 р.), форма участі – тези. – Суми : ТОВ «ДД «Папірус», 2012. – 338с. – С.304-306.
38. Дериколенко А.Н. Оценка стоимости венчурных предприятий / А.Н. Дериколенко // Економіка і менеджмент: перспективи розвитку : Матеріали II міжнародної наук.-практ. конф., м. Суми, 22-24 червня 2012 р. / за заг. ред. О.В.Прокопенко, форма участі – тези. – Суми : СумДУ, 2012. – 158 с. – С. 39-40.
39. Дериколенко А.Н. Учет рисков в деятельности венчурных предприятий / А.Н. Дериколенко // Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19–21 червня 2012 року / за заг. ред. О. В. Прокопенко, форма участі – тези. – Суми : СумДУ, 2012. – 143 с. – С.35-37.
40. Дериколенко О.М. Визначення взаємозв'язків у концептуальній моделі венчурного фінансування / О. М. Дериколенко, В. В. Божкова // Збірник тез доповідей УІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу». 26-28 вересня 2013 р., форма участі – тези. – Суми : ТОВ «ДД «Папірус», 2013. – 336 с. – С.30-31. *Особистий внесок здо-*

бувача: визначено взаємозв'язки у концептуальній моделі венчурного фінансування.

41. Derikolenko O.M. Economic and ecological convergence: evidence from Ukraine / O. M. Derikolenko, V. O. Kybatko // 9th EBES Conference. Faculty of Economics of Sapienza University of Rome. Rome. – 2013. – Pp. 23-26, форма участі – тези. *Особистий внесок здобувача: досліджено тенденції змін економічних і екологічних показників в Україні.*
42. Дериколенко О.М. Підходи до визначення венчурного підприємства / О. М. Дериколенко, В. В. Божкова // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 24-26 квітня 2013 р. / За заг. ред. О.В. Прокopenко, форма участі – тези. – Суми : СумДУ, 2013. – Т.4. – С. 102-104. *Особистий внесок здобувача: систематизовано підходи до визначення венчурного підприємства.*
43. Дериколенко О.М. Патентна активність як детермінанта венчурної діяльності в Україні / О.М. Дериколенко, В.В. Божкова // Збірник тез доповідей VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу». 25-26 вересня 2014 р., форма участі – тези. – Суми : ТОВ «ДД «Папірус», 2014. – 236 с. – С.24-26. *Особистий внесок здобувача: досліджено патентну активність як детермінанту венчурної діяльності в Україні.*
44. Дериколенко О.М. Особливості вибору стратегій для венчурних підприємств [Текст] / О.М. Дериколенко // Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу : збірник тез доповідей IX Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу», м. Суми, 24-25 вересня 2015 р. / Відп. за вип. Ю.М. Гладенко, форма участі – тези. – Суми : ФОП Ткачов О.О., 2015. - С. 60-61.
45. Дериколенко О.М. Формування бізнес-моделі венчурної діяльності машинобудівних підприємств / О. М. Дериколенко // Збірник тез доповідей X Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу». 29 вересня – 1 жовтня 2016 року, форма участі – тези. – Суми : ФОП Ткачов О.О., 2016. – 280 с. – С.73-74.
46. Derikolenko O.M. Green Business as the Mainstream of Sustainable Development / O. M. Derikolenko, L. Melnyk. – 17th EBES conference. Venice, Italy. October 2015. – Pp. 38-40, форма участі – тези. *Особистий внесок здобувача: відзначено, що різні види бізнесу можуть бути складовими сталого розвитку.*
47. Derikolenko O.M. Development of Economy and Business in Condition of Third and Fourth Industrial revolutions / O. M. Derikolenko, L. Melnyk. - 20th EBES conference. Vienna, Austria. September 2016. – Pp. 29-31, форма участі – тези. *Особистий внесок здобувача: досліджено особливості розвитку економіки та бізнесу в умовах третьої і четвертої промислової революції.*

3. Праці, які додатково відображають наукові результати

3.1 Публікації в інших наукових виданнях

48. Дериколенко О.М. Методичні підходи до вибору стратегій просування інновацій на ринок / О. М. Дериколенко, В. В. Божкова // Маркетинг і менеджмент інновацій, 2010. – №1. – С. 34–41. *Особистий внесок здобувача: запропоновано методичні підходи до вибору стратегій просування інновацій на ринку.*

3.2 Підручники

49. Дериколенко О.М. Ризик-менеджмент інновацій / О. М. Дериколенко // Управління інноваційною діяльністю : магістерський курс (основи інноваційного менеджменту) : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2013. – 858 с. – С. 783-795.
50. Дериколенко О.М. Напрями прискорення оборотності обігових коштів / О. М. Дериколенко, Л. Г. Мельник, О. І. Карінцева // Економіка підприємства : підручник з грифом МОН ; за заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, 2012. – Суми : Університетська книга. – 864 с. – С.193-198. *Особистий внесок здобувача: досліджено напрями прискорення оборотності обігових коштів.*

АНОТАЦІЯ

Дериколенко О. М. Теоретико-методологічні засади венчурної діяльності промислових підприємств. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Сумський державний університет, Суми, 2017.

Дисертацію присвячено теоретичному узагальненню та новому вирішенню науково-прикладної проблеми розроблення й наукового обґрунтування теоретико-методологічних засад, методичних підходів та практичних рекомендацій щодо венчурної діяльності промислових підприємств, яка забезпечує їх спрямування на інноваційний шлях розвитку в умовах ринкової економіки.

Вперше розроблено концептуальні та теоретико-методологічні засади венчурної діяльності промислових підприємств, в основу яких покладено нову ідеологію вирішення комплексу економічних та інноваційних проблем розвитку України та специфічний інструментарій. Розвинуто категоріальний апарат венчурної діяльності промислових підприємств. Запропоновано і обґрунтовано концепцію економіки прориву промислового підприємства; теоретико-методологічний інструментарій розроблення та реалізації стратегії прориву промислового підприємства; нові методичні підходи до побудови економіко-математичної моделі оцінки венчурних проектів та до формалізації процесу розробки/вибору стратегій для венчурних підприємств. Викладені в роботі пропозиції щодо удосконалення підходів до управління венчурними ризиками промислових підприємств, до прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо відбору венчурних проектів, до формування господарського механізму венчурної діяльності дозволяють вирішувати проблеми у сфері управління інноваційною діяльністю окремих суб'єктів господарювання.

Ключові слова: венчурна діяльність, промислове підприємство, венчурний проект, ризик, інфраструктура, ефективність, господарський механізм.

АННОТАЦИЯ

Дериколенко А. Н. Теоретико-методологические основы венчурной деятельности промышленных предприятий. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (за видами экономической деятельности). – Сумский государственный университет, Сумы, 2017.

Диссертация посвящена теоретическому обобщению и новому решению научно-прикладной проблемы разработки и научного обоснования теоретико-методологических положений, методических подходов и практических рекомендаций к венчурной деятельности промышленных предприятий в контексте их инновационного развития.

Впервые разработаны концептуальные и теоретико-методологические основы венчурной деятельности промышленных предприятий, в основу которых положена новая идеология решения комплекса экономических и инновационных проблем развития Украины и специфический инструментарий, учитывающий соответствующие закономерности и причинно-следственные связи и базирующийся на системе категорий и понятий, принципов, методов и алгоритмов, присущих данной деятельности.

Предложено и обосновано концепцию экономики прорыва промышленного предприятия, новые теоретико-методические подходы к построению экономико-математической модели оценки венчурных проектов, к разработке стратегии прорыва промышленного предприятия, к принятию обоснованных управленческих решений по разработке / выбору стратегий для венчурных предприятий.

Усовершенствован подход к отбору венчурных проектов на основе использования семантического дифференциала, который позволяют одновременно сравнивать все потенциально возможные проекты, учитывать разнонаправленные показатели, которые их характеризуют, определять их соответствие определенным ограничениям и на этой основе выбирать единственно возможное решение.

Усовершенствованы теоретико-методические подходы к управлению венчурными рисками промышленных предприятий, к формированию хозяйственного механизма венчурной деятельности.

Получила дальнейшее развитие систематизация инфраструктурных субъектов венчурной деятельности, которую предложено разделять по видам услуг, которые они предоставляют, на три группы: финансово-кредитные, организационно-технические, информационно-аналитические, к каждой из этих групп отнесены определенные субъекты (в т.ч. с новейшими формами хозяйствования).

Расширена классификация принципов венчурной деятельности предприятий, что, в отличие от существующих, позволяет более системно подходить к учету определенных аспектов венчурной деятельности: информационных (в т.ч. интеллектуальных), инновационных, инвестиционных (в т.ч. финансовых), организационных, системных, ограничения рисков. Дополнена классификация венчурных стратегий, в части выделения новых классификационных признаков («По видам венчурной деятельности») и соответствующих стратегий (стратегия прорыва; стратегия подражания (копирования), стратегия умеренных усилий).

Дополнен теоретико-методический подход к формированию оптимальной бизнес-модели венчурной деятельности промышленных предприятий Украины (включающий бизнес-портфель), который, в отличие от существующих, предусматривает анализ двух видов деятельности (традиционной и венчурной) это позволяет субъектам хозяйствования удерживать устойчивые позиции и внедрять рискованные проекты.

Расширено теоретическое обоснование структурно-логической сущности понятий: «промышленно-ориентированный венчурный капитал», «венчурное промышленное предприятие», «инфраструктура венчурной деятельности», «эффективность венчурной деятельности», «методология венчурной деятельности промышленных предприятий», «хозяйственный механизм венчурной деятельности», «риски венчурной деятельности», «стратегия прорыва промышленных предприятий» в части их более точного определения с учетом современных особенностей венчурной деятельности промышленных предприятий.

Изложенные в работе предложения позволяют решать проблемы в области управления инновационной деятельностью отдельных субъектов хозяйствования, а также является основой идеологии решения комплекса экономических и инновационных проблем развития Украины.

Ключевые слова: венчурная деятельность, промышленное предприятие, венчурный проект, риск, инфраструктура, эффективность, хозяйственный механизм.

SUMMARY

Derykolenko O.M. Theoretical and methodological backgrounds of industrial enterprises' venture activities. – Manuscript copyright.

Thesis for Doctor's Degree in Economics by specialty 08.00.04 – Economics and Business Administration (line of business). – Sumy State University, Sumy, 2017.

Thesis gives consideration to theoretical synthesis and original solution of scientific and applied issues for the development and scientific justification of theoretical and methodological backgrounds, guidance approaches and practical recommendations concerning industrial enterprises' venture activities providing their putting on innovative development track in market economy environment.

The present thesis contains first time developed conceptual along with theoretical and methodological frameworks of industrial enterprises' venture activities based on the novel ideology in solving complex of economic and innovative challenges of Ukraine as well as targeted tooling for that. The paper develops industrial enterprise venture activities' categories framework. It offers and substantiates economics of industrial enterprise breakthrough; theoretical and methodological tooling to develop and realize industrial enterprise breakthrough; novel methodological approaches to economical and numerical modeling of venture projects estimation. It also allows venture companies' strategy selection process development/selection formalizing. Proposals in respect of approaches enhancement to industrial enterprises' venture risk management, to well-grounded managerial decisions making regarding venture projects selection, to venture activity economic mechanism shaping offered in the paper allow to address the issues faced by specific business entities in innovative activities management.

Key words: venture activity, industrial enterprise, venture project, risk, infrastructure, performance, economic mechanism.

Підписано до друку 29.07.2017 р.
Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 1,7. Обл.-вид. арк. 1,4.
Тираж 100 прим. Зам. №

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007 р.